

DOI 10.31718/2077-1096.19.2.186

УДК 801.8:001(094)

Жовнір М.М., Бондар Н.В.

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава

УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВИЙ СТОМАТОЛОГІЧНИЙ ТЕКСТ У НОРМАТИВНОМУ АСПЕКТІ: ГРАМАТИЧНІ ВАДИ Й ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

У фокусі пильної уваги лінгвістів перебувають різні типи дискурсів та особливості їхньої мовної реалізації. Актуальність обраної теми зумовлена потребою сучасного суспільства поширювати фахові стоматологічні знання. Від того, як вчені володіють мовними, зокрема й граматичними нормами, чи дотримуються комунікативних якостей наукового мовлення, залежать результат обміну інформацією та якість наукового тексту. Учений, який цілеспрямовано й усвідомлено опановує нормативну основу української мови, спроможний грамотно оформити свою думку. Мета цієї статті – пошук і аналіз частотних граматичних помилок, зафіксованих у фрагментах різних за жанром наукових стоматологічних текстів. Матеріалом дослідження послужили текстові зразки – оригінальні тези, статті, посібники, підручники, монографії, присвячені нагальним стоматологічним проблемам. Під час опису й аналізу застосовано загальнонаукові (спостереження, зіставлення, узагальнення, систематизації, описовий) та власне лінгвістичні методи (функціонально-стилістичний, семантико-стилістичний, дискурс-аналіз тощо). У цій праці акцентовано на важливості дотримання узвичаєних норм слововжитку у сфері стоматології й обґрунтовано потребу аналізу наукового стоматологічного дискурсу в нормативному аспекті. Указано на необхідність граматичної майстерності лікарів, їхнього мовного чуття і бажання створювати якісні наукові тексти. Окреслено й охарактеризовано специфіку вживання віддієслівних іменників та форм активних дієприкметників у галузевих стоматологічних текстах, умотивовано вибір такого предмета дослідження. Простежено частотність їхньої репрезентації в опрацьованих аналітичних джерелах. Крім цього, розроблено і запропоновано практичні мовностилістичні рекомендації, якими можуть користуватися теоретики і практики сучасної стоматології. Подано вживані дослідниками і взірцеві (чи один із можливих правильних) варіантів оформлення наукової думки. Окреслено перспективу подальшого студювання українських наукових стоматологічних текстів.

Ключові слова: стоматологічний дискурс, науковий текст, мовна норма, граматична помилка.

Мовне оформлення наукової продукції – це важливий етап підготовки й трансляції наукових ідей, гіпотез і теорій. «Для повноцінності писемного наукового мовлення в цій галузі важливо дотримуватися норм уживання лексичних, граматичних і стилістичних ресурсів сучасної української мови», підкреслюють Т. О. Лещенко і М. М. Жовнір [5]. Системний аналіз і вмотивований коментар найчастотніших порушень лексичної, граматичної або стилістичної організації цілих текстів, зокрема текстових зразків, присвячених нагальним стоматологічним проблемам, посприє не лише поглибленню мовної компетентності науковця, дасть змогу в майбутньому уникати прорахунків під час ослівеснення й інтерпретації наукової думки, а й, безумовно, підвищить рівень різножанрового науково матеріалу у стоматологічній сфері.

Попри професійну кваліфікацію кожен науковець, теоретик і практик, мусить нехай і не досконало знати особливості всіх структурних рівнів мови, але принаймні до найменших дрібниць розумітися на нормах терміновжитку, правильній будові речень, особливостях змістовного й чіткого викладу думок. «Джерело багатьох поширених мовностильових вад – неувага авторів до того, що і як вони пишуть», – зауважує провідний дослідник наукового жаргону О. П. Селігей [9]. Усе це переконує в нагальній потребі поширення взірцевих варіантів оприлюднюваної наукової продукції, упорядкувати парадигму базових вимог до довершеного наукового тексту, зокрема

стоматологічного.

Незважаючи на масив напрацювань у галузі лінгвостилістики, активний обмін науковою інформацією, стоматологічний дискурс досліджений неглибоко. Тема стилістичної самобутності й унормованості мовних засобів наукового тексту, зокрема й медичного, частково ставала предметом уваги дослідників (М. Д. Гінзбург, Н. В. Зелінська, А. П. Коваль, М. І. Кочан, О. Ю. Лаврінець, Т. О. Лещенко, Л. І. Мацько, Н. Ф. Непійвода, О. П. Селігей, О. М. Семенов, Т. П. Тернавська, А. В. Ткач та ін. Зауважимо, що на матеріалі української мови ґрунтовно почала студіювати фахові стоматологічні тексти Т. О. Лещенко [5,6,7].

На часі масштабне й багатовекторне вивчення історії, граматичних норм, комунікативно-прагматичного потенціалу наукових стоматологічних текстів. Особливої уваги й системного поступового вирішення, на нашу думку, потребують не питання, пов'язані зі складними лінгвістичними категоріями, а створення реальних мовностилістичних рекомендацій, якими будуть повсякчас послуговуватися теоретики і практики сучасної стоматології. Тому вважаємо, що невідкладне розв'язання окресленої проблеми – це не тільки вимога часу, а й справа професійної честі. Цими факторами посилюється **актуальність** пропонованого дослідження.

Аналітичною базою для дослідження послужили різножанрові українськомовні стоматологічні тексти. Фактичний матеріал дібрано шля-

хом часткової вибірки зі зразків наукового стоматологічного дискурсу. Зауважимо про те, що, взявшись дослідити писемну професійну мову стоматологів, ми зумисне не наводимо імен авторів проаналізованих текстів із етичних міркувань.

У праці застосовано загальнонаукові (*спостереження, зіставлення, узагальнення, систематизації, описовий*) та власне лінгвістичні **методи** (*функціонально-стилістичний, семантико-стилістичний, дискурс-аналіз* тощо).

Проблема реалізації прескриптивних граматичних норм у різних сферах сучасної української мовної практики повсякчас привертає увагу дослідників (Ф. С. Бацевич, К. С. Городенська, І. Р. Вихованець, А. П. Загнітко, Н. В. Загнітко, С. Я. Єрмоленко, О. О. Тараненко, Терлак З. М., Є. К. Тимченко та ін.). «Грамматична норма в лексикографічній практиці є наріжним каменем викінченого тлумачення всього лексичного корпусу», підкреслюють А. П. Загнітко та Н. В. Загнітко [4]. До основних рівнів граматичної норми – морфологічного й синтаксичного – прилягає і словотвірний. У цій науковій статті ми акцентуємо увагу на граматичних огріхах, а **метою** цієї праці вважаємо вирішення й аналіз частотних граматичних помилок, зафіксованих у фрагментах різних за жанром наукових стоматологічних текстах. Наша мета – акцентувати на помилках і запропонувати до вжитку правильні, взірцеві варіанти. Звісно, обсяг праці не дає змоги сповна й комплексно проаналізувати весь спектр морфологічних, словотвірних і синтаксичних вад українського стоматологічного дискурсу, тому в полі нашого зору – особливості нормативного функціонування в наукових текстах віддієслівних іменників і активних дієприкметників теперішнього часу. Вибір такого предмета дослідження вмотивовано їх частотною репрезентацією в проаналізованих джерелах.

Щоб досягти вказаної мети, вважаємо за потрібне вирішити такі **завдання**: 1) обґрунтувати потребу аналізу наукового стоматологічного дискурсу в нормативному аспекті; 2) виявити і проаналізувати особливості вживання віддієслівних іменників та форм активних дієприкметників у галузевих стоматологічних текстах; 3) запропонувати практичні рекомендації лікарям-стоматологам.

«Перший крок на шляху подолання мовної недолугості – це опанування нормами української мови» [1]. Загальновідомо, що в лінгводидактиці побутує думка про доцільність стратифікувати граматичні помилки на морфемні, словотвірні, морфологічні й синтаксичні. Щоб уникнути хаотичності подачі матеріалу й не розпорошувати інформацію під час його опису, спробуємо ранжувати граматичні відхилення, зафіксовані в текстах зі стоматології. Отож, типовими граматичними помилками вважаємо такі: 1) морфемні й словотвірні – помилки, спричинені послуговуванням нетиповими, або навіть невластивими українській мовній системі словотвірними засо-

бами, передовсім суфіксами; 2) синтаксичні помилки – неправильне вживання узуальних системно-граматичних і функційно-стильових синтаксичних елементів мовної системи.

Словотвірна норма – це побудова нових слів за активними в мові словотвірними моделями, тобто творення за загальноприйнятими правилами, сформованими на основі взірцевого варіанта структури слова. Нехтування цими канонами спричинює появу граматичних алогізмів і втрату причинно-наслідкової залежності словотворчих засобів (формантів) і твірних слів.

Досі жваву дискусію науковців спричиняє виводове протиставлення віддієслівних іменників на *-ння, -ття*, уживаних на позначення дії, стану, процесу, наслідку дії. Усупереч намаганням оминати слова-назви опредмечених процесів, цей лексичний пласт можна сміливо вважати потужним і продуктивним ресурсом поповнення українського словникового тезаурусу. Ми звернули увагу на такі іменники, оскільки вони подеколи виконують роль значеннєвого замітника цілого вислову або висловів, тобто їх використовують із метою сконденсувати текст, укрупнити його смислові ядра. На думку М. Гінзбурга, «Такі лексеми найчастіше трапляються в наукових, виробничих і публіцистичних текстах, переважно як терміни, рідше – у художній літературі, зокрема в поезії, і вони майже не властиві розмовній мові» [2].

Зразки наукового стоматологічного дискурсу містять велику кількість віддієслівних іменників. Подамо для прикладу пари *дієслово – віддієслівний іменник*: *протравлювати – протравлювання, протравляти – протравлення; розширювати – розширювання, розширяти – розширення; розколювати – розколювання, розколоти – розколення; обстежувати – обстежування, обстежити – обстеження; уражувати – уражування, уражати – ураження; навантажувати – навантажування, навантажити – навантаження; загострювати – загострювання, загострити – загострення; відновлювати – відновлювання, відновити – відновити; ускладнювати – ускладнювання, ускладнити – ускладнення; запалювати – запалювання, запалити – запалення; відломлювати – відломлювання, наносити – наносження, нанести – нанесення* тощо.

Уживання віддієслівних іменників на *-ння, -ття* виявилось непротим завданням навіть для фахівців із української мови. Лікарі-стоматологи також зіштовхнулися з труднощами вибору правильного еквівалента. У фахових текстах зазвичай подано один зі спільнокореневих іменників. Вибір цього варіанта здебільшого не мотивовано видом дієслова, від якого його утворено: «Після подальшого кислотного **протравлювання** такої поверхні утворюються **незначні за розміром узори, до яких практично не може приєднатися композиційний матеріал**»; «У результаті виникають переломи або **розколювання** таких реставрацій зубів»; «Швид-

кість всмоктування препарату в кров залежить не тільки від хімічної структури, фізико-хімічних властивостей, загальної дози, концентрації препарату, шляху і швидкості його введення, а й від стану регіонарного кровотоку, тому ефективність і тривалість **знеболювання** залежить від впливу анестетика на гладку мускулатуру судин»; «Обґрунтувати вибір премедикації, засобів і технологій місцевого **знеболення** при лікуванні карієсу зубів і пульпіту біологічним та екстирпаційним методом».

Автори наукових текстів мусять упевнено орієнтується в потоці видових пар дієслів, точно і без помилок передати потрібний зміст, найрізноманітніші смислові домінанти й переходи думки. Що досвідченіший фахівець у цьому, то меншою буде кількість граматичних огріхів у написаній ним статті чи монографії.

У цьому контексті слухаючо видається думка М. Д. Гінзбурга щодо неповної кодифікації ужиткових варіантів віддієслівних іменників. Дослідник переконаний, що «Відсутність деяких іменників у багатьох сучасних словниках не свідчить про відсутність таких слів в українській мові взагалі» [2]. Наприклад, у проаналізованих зразках стоматологічного наукового дискурсу фіксуємо надмірне вживання лексеми **оніміння**: «Карбункул при сибірській виразці відрізняється відчуттям **оніміння** в його центрі, наявністю специфічного збудника і на місці розкритого синьо-червоного пухирця – утворенням темно-го струпу».

У лексикографічних джерелах зафіксовано традиційне тлумачення омовленої лексичної одиниці. Так, **оніміння** – це «стан за значенням оніміти» [10], тобто «втратити на деякий час чутливість, гнучкість, здатність рухатися (про частини тіла); затерпнути» [10]. Дефіновано й корелятивну видову пару – дієслово **німіти** – «втрачати чутливість, заклякати» [10]. Не аналізуючи можливі модифікації цих лексем на значеннєвому рівні, зауважуємо про невмотивовану відсутність у словниковому реєстрі віддієслівного іменника **німіння**. Такі лакуни, на наш погляд, мають бути завжди у фокусі пильної уваги лінгвістів. Мовимо навіть не про лінгвальну рефлексію на екстрамовні чинники, а про доцільність активного використання нормативного словесного ресурсу. Подамо приклади часто вживаних лексем: **гноїти** – **гноїння** / **гноєння**, **нагноювати** – **нагноювання** (тканин) (недок. вид); **нагноїти** – **нагноєння** / **нагнивання** (ясна) (док. вид); **гоїти** – **гоєння** (рани) (недок. вид); **загоїти** – **загоєння**, **загоювати** **загоювання** (ясна) (док. вид); **вирізувати** – **вирізування** (карбункула) (недок. вид); **зрощувати** – **зрощування** (зубів) (недок. вид); **зростися** – **зрощення** (зубів) (док. вид); **нашарувувати** – **нашарування** (тканин) (недок. вид); **нашарувати** – **нашарування** (конструкцій) (док. вид); **розтросувати** – **розтросування** (щелепи) (недок. вид); **розтросення** – **розтросити** (кістку) (док. вид) тощо.

«Лексико-граматичною особливістю сучасної

української мови є майже повна відсутність у ній активних та пасивних дієприкметників теперішнього часу» – переконаний О. Д. Пономарів [8]. Їх рясний і водночас хаотичний ужиток, на нашу думку, можна вважати наслідком уподібнення вітчизняної термінологіки до польської, чеської чи російської. Удаватись до коментувань цього не будемо, лише зауважимо, що й дотепер побутують два протилежні погляди на творення й функціонування в українській мові активних дієприкметників: від абсолютного невизнання і табування їх чи, принаймні, зараховування їх до парадигми пасивних (К. Г. Городенська, А. П. Грищенко, О. Б. Курило, Л. І. Мацько, О. Н. Синявський, О. Д. Пономарів та ін.), до інтерпретації розглядуватих елементів історично-сформованими й нормативно обґрунтованими компонентами мовної системи (В. О. Горпинич, Г. М. Гнатюк, С. О. Караман, М. Я. Плющ та ін.). Ми суголосні з дослідниками, які наполягають на нехай і повільному та складному, але безупинному й цілеспрямованому витісненні активних дієприкметників із різних сфер української мови, зокрема й медичної.

Аналізуючи науковий стоматологічний текст, зауважуємо про тенденцію до надуживання формами активних дієприкметників: **рецидивуючий** (стоматит, герпес), **гранулюючий** (періодонтит), **ниючий**, **пульсуючий**, **стріляючий**, **наростаючий** (біль), **абсцедуючий** (перебіг), **люксуючий** (рух), **деформуючий** (артроз), **прогресуючий** (анкілоз, карієс), **літій-шинуючий** (ретенер), **направляючий** (апарат), **зростаючий** (організм), **анастезуючий** (розчин), **пошкоджуючий** (чинник), **інфільтруючий** (ріст), **текучий** (компомер), **моделюючий** (віск), **закриваючий** (клапан), **перекриваючий** (змінний протез), **легуючий** (елемент), **балансуючий** (бік), **розширюючий** (звинт), **фтореміщуючий** (сополімер), **пароутворюючий** (матеріал), **закриваючий** (клапан), **перекриваючий** (протез), **розширюючий** (звинт), **відвисаючий** (протез), **флюктууючий** (струм), **склерозуючий** (гломерулонефрит), **текучий** (компомер), **дуючий** (шум) тощо.

Способів і засобів уникати «чужорідних» для української мовної системи активних дієприкметників теперішнього часу із суфіксами **-уч**, **-юч** – декілька. Відповідно до сучасної словотвірної норми їх можна замінити прикметниками із суфіксами **-н/-івн**, **-льн** або іменниками із суфіксами

-ач, **-ник** / **-льник**, **-ар**, **-янин** та ін. Функціонально рівнозначними в реченні вважаємо описові дієслівні звороти й підрядні речення. Вибір раціонального засобу насамперед залежить від нормативного вмотивування новотвору, а також від смислу позначуваного поняття. Якщо заміна на лексичному рівні неможлива, то перевагу слід віддати активним синтаксичним моделям. Для зручності й повноти сприймання подамо часто вживані дослідниками і взірцеві (чи один із можливих правильних) варіантів оформлення наукової думки, які, на жаль, різняться.

НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО
фторвміщуючий (сополімер)	фторовмісний (фторовміщувальний) сополімер
мінералізуючий (ефект)	мінералізувальний (ефект)
стискуючий (тампон)	стискальний (стисний) (тампон)
оперізуючий (герпес)	оперізувальний (герпес)
абсцедуючий (перебіг)	абсцедувальний (перебіг)
моделюючий (матеріал)	моделювальний (матеріал)
пломбуючий (матеріал)	пломбувальний (матеріал)
пароутворюючий (матеріал)	пароутворювальний (матеріал)
деформуючий (артроз)	деформувальний (артроз)
розширюючий (гвинт)	розширювальний (гвинт)
обертаючий (рух)	обертальний (рух)
люксууючий (рух)	люксісний (рух)
балансуючий (бік)	балансувальний (бік)
інтралігаментуюча (анестезія)	інтралігаментарна (анестезія)
інфільтруючий (ріст)	інфільтрувальний (ріст)
скануюча (електронограма)	сканувальна (електронограма)
білково-синтезуюча (функція)	білково-синтезувальна (функція)
пом'якшуюча (дія)	пом'якшувальна (дія)

Варто послуговуватися й описовими конструкціями: «**БОРМАШИНА** – ротаційний інструмент, **який розвиває** (а не розвиваючий) високу частоту обертання шпинделя (від 20-30 тис. до 400 тис. об/хв) при невеликому крутному моменті», або обирати доречніший варіант. Наприклад, речення «Синма-74 являє собою акриловий фторвміщуючий сополімер гарячого ствердіння типу порошок-рідина» краще переструктурувати: «Синма-74 – це акриловий **фторовмісний (фторовміщувальний)** сополімер типу порошок-рідина, який твердне під дією високої температури», «Синма-74 – це акриловий сополімер типу порошок-рідина, **який містить фтор** і твердне під дією високої температури».

Таких випадків чимало, і, щоб уникати помилок, непорозумінь, критики того, хто читає текст, необхідно дотримуватися базових граматичних норм української мови. Часто небажання усвідомити наслідки неправильного словотворення, нелогічного слово- і формовжитку можуть спричинити не лише смислово плутанину, а й наслідок: «На поверхні ядра адсорбуються існуючі в слині в надлишку *n*-молекули гідрофосфату, які є потенціаловизначаючими іонами» (**які визначають потенціал**); «У разі відливки деталей протезів із металу гіпс служить формовочним (**формувальним**) матеріалом разом з іншими вогнетривкими матеріалами: кварцовим піском, мінутником».

Уважаємо вкрай необхідним акцентувати на особливостях уживання дієприкметників на позначення різновидів больових відчуттів. Аналіз джерел пересвідчує в частотності актуалізації лексеми *біль*, відповідність синтагматичних зв'язків якої нормам української граматики – доконечна умова того, щоб думка автора була адекватно інтерпретована і засвоєна реципієнтом. Головне – це чітке усвідомлення й розуміння прочитаного. Натомість наукові стоматологіч-

ні тексти містять цілу низку ненормативних дієприкметників-характеристик болю: *стріляючий, вибухаючий, сіпаючий, пульсуючий, зростаючий, наростаючий, нападаючий, вражаючий, самовиникаючий, залякаючий, просвердлюючий* тощо. Радимо уникати наведених вище активних дієприкметників і для влучного відтворення словом типу й характеру перебігу больових відчуттів вдаватися до вноормованого способу. Наприклад: «Спочатку хворі скаржаться на біль, **що посилюється** (замість зростаючий) і залежить від зростання напруження в шкірі», «Хворий скаржиться на постійний біль, **що наростає і пульсує** (замість наростаючий, пульсуючий) в 27», «З розвитком хвороби, особливо при раку органів і тканин ротової порожнини, виникає і посилюється локальний **спонтанний** (замість самовиникаючий) біль, який обтяжує стан хворого тим, що має нахил (**схильний**) до іррадіації», «Загальне: нападаподібний **іррадіювальний** (замість іррадіюючий) біль, болючість зуба» тощо.

Перигей чи то незнання граматичних норм української мови, чи то небажання вдосконалювати своє наукове мовлення – уживання лексеми *біль* у жін. р. – ще й донині фіксуємо в українських стоматологічних текстах: «При бруксизмі характерні такі симптоми: стирання зубів, **м'язова біль** і спазми, дисфункція та болі скронево-нижньощелепного суглоба, чутливість та рухливість (**рухомість**) зубів і їх переломи».

Отож, ясність, чіткість і правильність – визначальні риси фахового наукового дискурсу. Для фахівця-стоматолога, який засвоїв норми сучасної української літературної мови й досконало володіє галузевою термінологією, написання будь-якого за жанром наукового тексту не викликає труднощів. Опанування базових знань з граматики – це необхідна умова мовної майстерності. Аналіз джерел пересвідчив у тотальному граматичному недбальстві авторів. Поглиблене вивчення цієї проблеми і створення практичних

рекомендацій стоматологам – **перспективна тема** досліджень. Нагальним видається культивування граматичної майстерності серед лікарів, виховання в них мовного чуття і потреби створювати якісні наукові тексти.

Література

1. Astahova SA, Leshchenko TO, Zhovnir MM, Shekhavtsova SO Stylistic Issues of Modern Dental Scientific Discourse [Internet]. International Journal of Engineering & Technology. 2018; 7 (4.8): 745-9. Available from: <https://www.sciencepubco.com/index.php/ijet/article/view/27452>
2. Ginzburg M. Z Istoriyi doslidzhennya ta podavannya vidovogo protistaviennya ukraïnskikh nomina actiions na *-nya*, *-titya* [From the history of exploration and presentation of the specific opposition of Ukrainian nomina actiions na *-nya*, *-titya*]. Ukrainian language. 2013; 3: 48 – 60 (Ukrainian).
3. Gorodenska KG. Novi yavischa ta protsesi v ukraïnskomu slovotvorenni: dinamika chi destruktivna slovotvornih norm? [New phenomena and processes in the Ukrainian word formation: the dynamics of destruction of word-formation norms?]. Ukrainian language. 2013; 2: 3 - 11 (Ukrainian).
4. Zahnitko A, Zagnitko N. Gramatichna norma v suchasnykh leksikografichnykh praktitsi [Grammatical norm in modern

5. lexicographical practice]. Scientific notes of the National University of Ostroh Academy. 2015; 57: 13-17 (Ukrainian).
6. Leshchenko TO, Zhovnir MM. Nagalni problemi vnormovanosti terminologichnogo instrumentariyu stomatologichnyy galuzi [Actual problems of the rationing of terminological instruments in the language of dentistry]. Language. 2018; 29: 5-11 (Ukrainian).
7. Leshchenko T, Zhovnir M. Stomatologichnyy naukoviy diskurs: pitome ukraïnske vs. inshomovne v terminologiyi [Stomatological scientific discourse: native ukrainian terms vs. terms-internationalism]. Young scientist. 2018; 9.1 (61.1): 69-74 (Ukrainian).
8. Leshchenko T. Terminy v stomatologii: imennyy choloovichoho rodu druhoi vidminy v rodovomu vidminku odynny [Terms in dentistry: nouns of the masculine form of the second abdication in the generic singular case]. Ukraïnsky stomatolohichnyy almanakh. 2017; 1: 93-96 (Ukrainian).
9. Ponomariv O. Kultura slova. Movnostilistichni poradi [Culture of the word. Language-style advice]. 2001. 240 p. (Ukrainian).
10. Seligei PO. Ukraïnsky naukoviy tekst: problemi komunskativnoy povnotsinnosti ta stilovoyi doskonalosti [Ukrainian scientific text: problems of communicative value and stylistic perfection of language] [dissertation]. Kiev. Institute of Linguistics named after O. Potebni NAS of Ukraine; 2016. 231p. (Ukrainian).
11. Slovyk ukraïnskoi movy : v 11-ty t. [Dictionary of the Ukrainian language]. 1970-1980, 11 t.

Реферат

УКРАЇНСЬКИЙ НАУЧНИЙ СТОМАТОЛОГІЧЕСЬКИЙ ТЕКСТ В НОРМАТИВНОМ АСПЕКТЕ: ГРАММАТИЧЕСКІЕ НЕДОСТАТКИ И ПРАКТИЧЕСКІЕ РЕКОМЕНДАЦИИ

Жовнір М.Н., Бондар Н.В.

Ключевые слова: стоматологический дискурс, научный текст, языковая норма, грамматическая ошибка.

Лингвісти активно изучают различные типы дискурсов и особенности их языковой реализации. Актуальность темы исследования мотивирована необходимостью использования и распространения знаний из отрасли стоматологии. От уровня владения учеными языковыми нормами, в частности, грамматическими, зависит результат обмена научной информацией и качество научной продукции. Исследователь, который целенаправленно и рационально овладевает нормами украинского языка, может грамотно сформулировать и подать ту или иную научную идею. Цель этой статьи – поиск и анализ грамматических ошибок, зафиксированных в разножанровых научных стоматологических текстах. Материалом исследования стали текстовые фрагменты – оригинальные тезисы, статьи, пособия, учебники, монографии, посвященные актуальным проблемам стоматологии. Для анализа были использованы общенаучные (наблюдение, сопоставление, обобщение, систематизация, описание) и узкоспециальные (функционально-стилистический, семантико-стилистический, дискурс-анализ и др.) методы. В работе акцентировано внимание на важность использования общепринятых норм словоупотребления в сфере стоматологии и обосновано актуальность анализа научного стоматологического дискурса сквозь призму нормативности. Указано на необходимость грамотности докторов-стоматологов и их желание продуцировать качественную научную продукцию. Особое внимание уделяется характеристике специфики употребления в научных стоматологических текстах отглагольных имен существительных и форм активных деепричастий, а также частотности их репрезентации в проанализированных аналитических ресурсах. Кроме этого, мотивировано выбор указанного предмета исследования. Авторами статьи разработаны практические рекомендации, которые могут использовать теоретики и практики современной стоматологии. Также поданы правильные варианты языковой реализации научных теорий и фактов. Анализ дополняет перечень идей для дальнейшего исследования украинскоязычных научных стоматологических текстов.

Summary

UKRAINIAN ACADEMIC TEXT IN DENTISTRY IN TERMS OF LINGUISTIC NORMS: GRAMMAR IMPERFECTIONS AND SOME PRACTICAL RECCOMENDATIONS

Zhovnir M.M., Bondar N.V.

Key words: dental discourse, scientific text, linguistic norm, grammatical mistake.

There are different types of discourses and each of them possesses its own particular tools and wars of their linguistic implementation. These phenomena are in the focus of close attention of linguists. The relevance of the chosen study is determined by the importance of high-rate spreading scientific dental knowledge. The effect of such exchange and the quality of the scientific text depends on language skills, basic grammatical norms and communicative qualities of scientific speech. Scientists, who deliberately and consciously have mastered the normative basis of the Ukrainian language, are able to formulate his opinion correctly. It is necessary to know and to use the basic grammatical norms for the correct presentation of scientific thoughts. The purpose of this article is to search for and analyze the frequency of grammatical mistakes recorded in fragments of different genres of scientific dentistry texts: original articles, abstracts, manuals, textbooks, monographs. General scientific methods (observation, comparison, generalization, synthesis, description) and linguistic methods (functional-stylistic, semantic-stylistic, discourse analysis, etc.)

were used. In this work the emphasis is placed on the importance of common rules of effective using dictionaries, and the need for an analysis of scientific dental discourse in the normative aspect has been determined. We have pointed out that the grammatical skills of doctors, their linguistic senses and skills to produce high-quality scientific texts are essential components of professional communicative competence. The article provides the details for correct use of verbal nouns and forms of active adjectives as based on our study these are the weak grammar point for young dental academic writers. The frequency of their representation in the analyzed analytical sources has been analyzed. In addition, we offer practical language recommendations that can be helpful for medical and dental professionals.

DOI 10.31718/2077-1096.19.2.191

УДК 82-1/-9:004.77:61

Левченко К.І.

МЕДИЧНИЙ БЛОГ У ГЕНРИСТИЧНОМУ ВИМІРІ

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава

Зростає популярність медичних блогів як новітнього комунікативного середовища й однієї з перспективних царин лінгвістичного пізнання. Утім, україністика все ще не має праць, присвячених їх вивченню з генристичних позицій, що й зумовлює актуальність дослідження. Мета роботи – проаналізувати медичний блог як жанр Інтернет-комунікації. Для досягнення зазначеної мети виконано такі завдання: з'ясовано критерії виокремлення такого блогу як самостійного жанру; описано його генристичні особливості. У дослідженні застосовано загальнонаукові й власне лінгвістичні методи й прийоми: описовий метод із прийомами спостереження, зіставлення й узагальнення та методики дискурсивного й інтерпретативного аналізу мовлення. Жанрові особливості медичних блогів проаналізовано на базі моделі мовленнєвого жанру Т.В. Шмельової. Описано комунікативну мету, образ автора й адресата, образ минулого, образ майбутнього, тип диктумного змісту й окреслено мовне втілення. Комунікативна мета медичного блогу – донести фахову думку спеціаліста до читачів, висвітлити ті питання, які найчастіше виникають у лікарській практиці, поширити медичні й наукові знання серед користувачів Інтернету, що властиво інформаційним жанрам. Медичні блоги також популяризують здоровий спосіб життя й ілюструють нюанси медичних процедур, аби допомогти читачам обрати правильну стратегію підтримання здоров'я чи його відновлення. Така комунікативна поведінка реалізує інформаційно-імперативну мету ведення блогу. Образ автора репрезентовано з позицій освіченості, професіоналізму, відповідальності, безкорисливості й моральності. Прикметна також відсутність серед авторів явищ анонімності, «віртуалів» і мовленнєвих масок, властивих щоденниковим блогам. Медичний блог передбачає необмежену кількість адресатів: колеґ-лікарів і пацієнтів. Жанр ініціальний і передбачає продовження комунікації автор–адресат у майбутньому. Диктумний зміст медичного блогу орієнтований на дійсність, із чіткою науковою позицією й раціональністю. Автори тяжіють переважно до втілення жанру за допомогою унормованого мовлення.

Ключові слова: медичний дискурс, Інтернет-дискурс, мовленнєвий жанр, блог, генристика.

Всесвітня мережа невпинно відкриває нові можливості й перспективи використання інформаційних технологій, у тому числі й у сфері охорони здоров'я. Стабільно зростає популярність медичних блогів як новітнього комунікативного середовища й однієї з перспективних царин лінгвістичного пізнання.

Жанрові особливості блогу пильно вивчають українські мовознавці: І.М. Артамонова, К.О. Пилипенко [3], російські вчені: О.В. Алексєєв [1; 2], К.І. Калініна [6], британські дослідники: Л. Держинський, Д. Майнард, Н. Асвані, К. Бонтчева [5] та ін.

Попри пильну увагу мовознавців до генристичних проблем віртуальної комунікації, україністика, на жаль, усе ще не має праць, присвячених студіюванню медичного блогу, і єдиної точки зору на його місце в системі мовленнєвих жанрів, що й зумовлює актуальність дослідження.

Мета роботи

Вивчити медичний блог як жанр Інтернет-

комунікації.

Для досягнення зазначеної мети виконано такі завдання: з'ясовано критерії виокремлення такого блогу як самостійного жанру; описано його генристичні особливості.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше здійснено спробу проаналізувати медичний блог у вимірі мовленнєвого жанру. Теоретичну цінність статті вбачаємо в тому, що її положення збагатять новими ідеями вітчизняну генристику, лінгвоперсонологію, дискурсологію й комунікативну лінгвістику.

Практичне значення визначається тим, що матеріали й результати можуть прислужитися в науково-пошуковій роботі студентів, магістрантів і аспірантів.

У дослідженні застосовано загальнонаукові й власне лінгвістичні методи й прийоми: описовий метод із прийомами спостереження, зіставлення й узагальнення та методики дискурсивного й інтерпретативного аналізу мовлення.

Матеріалом послуґував корпус текстів україн-